

ሐባሬታ ብዛዕባ መፈሰሂ-ጋዝ (lustgas)

ምጥቃም ናይ "መፈሰሂ-ጋዝ" (lustgas) ከም መፈሰሂ (መስከሪ)፣ ኣብ መንጎ መንእሰያትን ገሳሽቱ-በጽሒታትን ልሙድ ተርእዮ እናኾነ መጺኡ ኣሎ። ብዙሓት ዚኣምንዎ ውን፣ ከም ዘይጻዳእ ነገር ጌሮም እዮም። እዚ ግን ሓቂ ኣይኮነን። እቲ "መፈሰሂ-ጋዝ" (lustgas) ንናይ መስከሪ ዕላማ ኢሉ ዚጥቀመሉ ሰብ፣ ሓደገኛ ናይ ስርዓተ-ነርብን ሓንጎልን ሓደጋ ከጋጥሞ ይኸእል እዩ።

እዚ "መፈስሂ-ጋዝ" (lustgas) እንታይ እዩ?

እዚ "መፈስሂ-ጋዝ" (Lustgas)፡ ኣብ ጊዜ ሕክምና ከም መተሃዳድሊ-ቃንዛ ዚውሰድ መድሃኒት ኮይኑ፤ ንኣብነት ኣብ ግዜ ሕርሲ እትጥቀመሉ መድሃኒት እዩ። እቲ መድሃኒታዊ ዘይኮነ ኣጠቓቕማ ናይ "መፈስሂ-ጋዝ" (lustgas)፡ ከም "ቀስቃሲ-ጋዝ" (drivgas)፡ ከምኡ ውን ብቐንዱ ከም ናይ ኮሪም-ሳይፎን (gräddsifoner) እዩ።

ኣነ እንታይ ክፈልጥዮ ዘድልየኒ?

ኣብዚ ዝሓለፈ ዓመታት፡ ን"መፈስሂ-ጋዝ" ከም ናይ መፈስሂ (መስከሪ) ጌርካ ምጥቃም፡ ኣዝዩ ልምድ ተርእዮ እናኸነ መጻኢ ኣሎ። ኣብዚ እዋን ዚ ውን፡ ንዝገኘኻ ተራ ሰብ ብናይ ኢንተርኔት መሻየጢ ኣገባባት፡ ብቐሊሉ ከም ዚሸምቶ ኮይኑ ተረኺቡ ኣሎ። ንዕኡ ንምውሳድ ዝገኘኻ ናይ ዕድመ ደረጃ ዘይብሉ፡ ንምሻጡ ድማ ሕጋዊ ልጻም ዘይተገብረሉ ኮነታት እዩ ዘሎ። መንግስቲ ነቲ ናይ "መፈስሂ-ጋዝ" (lustgas) ዘይሕክምናዊ ኣጠቓቕማ፡ ብኸመይ ሕጋዊ ኣተሓሕዝ ከግበረሉ ከም ዚክእል ንምፍጻጥ፡ መጽናዕቲ ከግበር ኣዚዙ ኣሎ።

እዚ "መፈስሂ-ጋዝ" (Lustgasen)፡ ኣብ ሓዲ ብሩራዊ ሕብሪ ዘሎዎ ንኣሸቱ ጥርመጣ-መሳሊ ካርትሪጅን - ዓበይቲ ቱቦታት ተዓሺጉ ይሸየጥ። እዚ ጋዝ እዚ ብቐጥታ ካብቲ "ካርትሪጅ"/ቱቦ ብምስሓብ ወይ ውን ነቲ ጋዝ ኣብ ፓለንቲና ነፊሕካ ካብቲ ፓለንቲና ከም ተተንፍሶ ጌርካ ይውሰድ። እዚ "መፈስሂ-ጋዝ" (Lustgasen)፡ ን1-2 ደቓይቓ የንህረካ። ጸኒሑ ድማ ምዝናይን ምፍሳህን ይፈጥረልካ። ናይ ቃንዛ ምጉዳልን ናይ ስምዒተ-ምትላልን ከም ትረክብ ድማ ይገብር።

ነቲ "መፈስሂ-ጋዝ" ካብቲ ካርትሪጅ ወይ ካብቲ ፓለንቲና ብቐጥታ ስሒብካ ምስ ተተንፍሶ፡ ኣዝዩ ጽዑቕ ጋዝ ኢኻ ናብ ሳምቡእካ ተኣቲ ዘሎኻ። እዚ ካብቲ ኣብ ኣብያተ-ሕክምና ዝጥቀሙሉ - ምስ ኣክሲጅን ተሓዊሱ ዚወሃበካ "መፈስሂ-ጋዝ" ዝተፈልየ ጋዝ እዩ። ከወሃበካ ከሎ ውን፡ ሕክምናዊ ትምህርቲ ብዘሎዎም ሰራሕተኛታት፡ እቲ ናቱ ብዝሒን እቲ ናቱ ጻዕቂን ምቁጻጻር እናተገብረሉ ዚወሃብ እዩ። እቲ ኣብ ሕክምናዊ መዳይ ዚግበር ኣጠቓቕማ ብተወሳኺ፡ ኣብ ሓዲ ዝተፈልየ እዋን ጥራይ ዚወሃበካ ኮይኑ፡ እቲ ኣካላትን እቲ ስርዓተ-ነርቭን ናብ ቦትኡ ንኺምለስ ጊዜ ከም ዚረክብ ተንፋ ዚወሃብ እዩ።

ዓቢ ሰብ ከም ምዃንይ መጠን እንታይ ኪገብርዮ ዘሎኒ?

ነቶም ኣብ ከባቢኻ ዘሎ መንእሰያትን ንኣሸቱ-በጽሒታትን፡ ብዛዕባ'ቲ "መፈስሂ-ጋዝ" ኪስዕቡ ዚክእል ሓዲጋታት ምንጋር እዩ።

ናይቲ ጋዝ መትሓዚን ከምኡ ውን ፓለንቲናታትን ምህላወ ድማ ትዕዝቡትኻ ኣሓይል።

እንታይ ሓዲጋታት እዮም ዘሎዉ?

- ኣብ ነፍሲ-ወከፍ "መፈስሂ-ጋዝ" ትጥቀሙሉ ጊዜ፡ እቲ ንህይወትና ኣዝዩ ኣድላዩ ዚኸነ፡ ደምና ከም ብሓድሽ ክህነጽ ዚገብርን - ነቶም መትሒታት-ነርቭ ድማ ዚከላኸለሎምን "ቪታሚን-ቢ12" (vitamin B12) ከም ዝዓኑ ይገብሮ። እቲ ዝዓበየ ሓዲጋ ናይ "መፈስሂ-ጋዝ" ግን፡ ኣብቲ ደጋጊምካ ነቲ ጋዝ ትወስድሉ እዋን፡ እቲ ኣካላትካ ዳግም ናብ ቦትኡ ንኺምለስ ጊዜ ስለ ዘይረክብ፡ ኣብቲ ናትካ "ስርዓት-ነርቭ" ከስዕቦ ዚክእል ኣዝዩ-ኣዝዩ ከቢድ ሓዲጋ እዩ። እቲ ምልክቱ ድማ፡ ከም ምልማስ፡ ምድንዛዝን ኣብ ምድኻም ናይ ኣጻብዕትኻን - ኣእዳውካን፡ ቅልጽምካን - ኣእጋርካን እዩ። ኣብ ስፊኻ ናይ ምሻን ሽግር ውን ከም ሓዲ ምልክት እዩ። ደው ንምባልን ንምኻድን ውን ክጽግመካ ይኸእል እዩ።
- እቲ ካልእ ምልክቱ ድማ ምጭናቕ፡ "ዓብድብድ" (psykos)፡ ከምኡ ውን ልክዕ ከም ናይ "ደመንሺያ" ናይ ምዝካር ሽግርን እዩ። ንናይ ደም-ምዕንኣራት ከጋጥመካ ውን ዓቢ ሓዲጋ ዘሎዎ እዩ።
- ጽዑቕ ዝኸነ "መፈስሂ-ጋዝ" ብቐጥታ ካብቲ ቱቦ ኪወጽእ ከሎ፡ ኣዝዩ ብርቱዕ ዛሕሊ እዩ ዘሎዎ። ዳርጋ 100 ትሕቲ ዜሮ ዲግሪ ኪኸውን ይኸእል እዩ። ስለዚ ኣብ ኣፍካን ኣብ ጎርፎኻን ናይ ቀዝሒ ቁስሊ ከስዕብልካ ይኸእል እዩ። በቲ ቁስሊ ምክንያት ድማ፡ ንነዊሕ ጊዜ ናይ ምትንፋስን ናይ ምውሓጥን ጸገም ክጓንፈካ ይኸእል እዩ።
- ነቲ ኣዝዩ ዝተጻረየ ናይ "መፈስሂ-ጋዝ" ክተተንፍሶ ከሎኻ፡ ኣብ ውሽጥኻ ዝገኘ "ኣክሲጅን" ኣይትረክብን ኢኻ ዘሎኻ። ስለዚ ድማ ዕውልውል ኪብለካ ወይ ውን ንኣጸር ጊዜ ቀልብኻ ክትስሕት ትኸእል ኢኻ። ብድሕሪኡ ከም ብሓድሽ ምትንፋስ ምስ ጀምርካ ግን፡ እኹል "ኣክሲጅን" ስለ ትረክብ፡ ካብቲ ቀልብኻ ምስሓት ዳርጋ ቀልጢፍካ ትምለስ ኢኻ።
- ብናይ "መፈስሂ-ጋዝ" ዚስዕብ ናይ ሞት ሓዲጋ ልሙድ"ኳ እንተ ዘይኮነ፡ ግን ድማ ከጋጥም ዚኸእል እዩ።

ካልእ ክፈልጦ ዘሎኒ ኣገዳሲ ነገር እንታይ ኣሎ?

- ክንደይ ዝኣክል "መፈስሂ-ጋዝ" ምውሳድዮ ኣብ ሓዲጋ ዘየለቱ ኢልካ ብዙሕ ክትዛረብ ኣይትኸእልን ኢኻ - እዚ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ዝፈላለ እዩ። እቲ ዝበዝሐ ምጥቓም፡ ነቲ ኪስዕቡ ዚክእል ናይ መጉዳይቲ ሓዲጋ ብዝበለጸ ዘጋድዶ እዩ።
- እቲ ብዛዕባ'ዚ ዘሎ ልምድ ዘይምርዳእ፡ "መፈስሂ-ጋዝ" ከም መስከሪ ጌርካ እናተጠቐምካ፡ ካብቲ ጠንቂታት ናይ ሕማም ንምምላጥ ክትበል ተወሳኺ ቪታሚን B12 ምውሳድ ጥራይ እኹልዮ ዚበል ኣተሓሳስ ምህላወ እዩ። እዚ ሓቂ ኣይኮነን - እቲ "መፈስሂ-ጋዝ"፡ ዋላ ነቲ ከም ተወሳኺ ኢልካ ትወስዶ መግቢን "ቪታሚን B12ን" ውን ክይተረፈ፡ ንኹሉ'ቲ ኣብ ውሽጥኻ ዘሎ እዩ ኣልማሚ ዘዕንዎ።
- ን"መፈስሂ-ጋዝ" ስሒብካ ምስ ኣተንፈስካ፡ መጠነኛ ሓዲጋ ጥራይ ንኺህልዎ ኢልካ ከም መከላኸሊ ክትወስዶ ትኸእል ዝኸነ ነገር የልቦን።
- "መፈስሂ-ጋዝ" ብተደጋጋሚ ግዚታት ተጠቐምካ መጉዳይቲታት እንተ ኣጋጢሞምኻ፡ እታ ዘላ ኣገዳሲት ጉዳይ "መፈስሂ-ጋዝ" ካብ ምጥቃም ደው ክተበል ጥራይ እዩ።

ብዛዕባ "መፈስሂ-ጋዝ" ሕቶታት ኣሎካዶ?

ኣብዚ ዚስዕቡ ምክርን መልሲታትን ብዛዕባ "መፈስሂ-ጋዝን" ካልእ ዓይነት "ዶርጋታትን" ክትረክብ ትኸእል ኢኻ።

ማእከል ናይ ምረዛ ሓበሬታ "Giftinformationscentralen" ቁጽሪ ቴሌፎን 010-456 6700 ወይ ውን ኣብ ኣድራሻ ኢንተርኔት giftinformation.se/aktuell/lustgas/ (ብቐንቋ ሸወደን)

Full koll – fullkoll.nu/ (ኣድራሻ ኢንተርኔት ብቐንቋ ሸወደን)

1177 – ናብ 1177 ደውል - ምክሪ ሕክምና ንምርካብ ወይ ውን ናብ ኣድራሻ ኢንተርኔት [1177 in otherlanguages - 1177](http://1177.in.otherlanguages-1177) ኣቲኻ ኣንብብ።

112 – እቲ ሓዲጋ ንህይወት ኣስጋኢ ምስ ዚኸውን፡ ናብ 112 ደውል፡ ብዛዕባ ናይ ምምራዝ ሓበሬታ ድማ ንኸትረክብ ሕተት። ኣገዳሲ ሓበሬታ ብንጎቤዮም ቋንቋታት Viktig information på olika språk - SOS Alarm